

TÜZSZERÉSZEK AZ ORSZÁG ÚJJÁÉPÍTÉSÉNEK SZOLGALATÁBAN

HAZÁNK teljes felszabadulása után megkezdődött a fiatal magyar demokrácia legkomolyabb és legkeményebb erőpróbája: a rombadőlt ország újjáépítése. A háború ugyan végetért, az ország területe azonban még hosszú ideig — egyes vidékein pedig még ma is — elhagyott harctérhez vált hasonlónak. A magyar földön, városokban és falvakban egyaránt, ezrével hevertek és hevernek a gazdátlan löszerek, különféle tüzérségi lövedékek, robbanóanyagok, repülőbombák és aknák, amelyek nemcsak a polgári lakosság életét veszélyeztetik, hanem az újjáépítő és termelő munka megindulhatását is erősen gátolják. Ezeknek összegyűjtését és hatástalanítását végzik a tüzészszerész alakulatok, amelyeknek felállítását és működését a magyar honvédelmi kormányzattal egyetértésben a SZ. E. B. rendelte el, illetve szabályozta.

A tüzészszerészek munkája életveszélyes. Rázós parasztszékerekén szállítják az összegyűjtött löszert az előre elkészített robbantógödörök-höz, hogy ott robbantással hatástalanítsák. Nyáron igen sokszor mezítláb, a legnagyobb óvatossággal és szakértelemmel közelítettek a tűző napon átforrósodott lövedékekhez s bizony elég gyakran előfordult, hogy ilyenkor a legkisebb vigyázatlanság is több tüzészszerész életét jelentette. Télen lyukas bakancsban, fázósán, de változatlan önfeláldozással dolgoztak az újjáépítés bátor harcosai.

Jómagam Sopron vármegye területén közel egy esztendőn keresztül irányítottam egy tüzészszerész-csoport munkáját. Ezen idő alatt csoportommal több mint 60 tóna löszert, aknát, repülőbombát és robbanóanyagot hatástalanítottam és ezzel derék beosztottjaimmal egyetemben nagy mértékben hozzájárulhattam a vármegyei újjáépítő munka erőteljes megindulásához. Munkánk kezdetben sok nehézséggel járt, a stabilizáció azonban a tüzészszerészek helyzetében is javulást hozott. Tekintettel arra, hogy a tüzészszerészek közérdekű és életveszélyes munkájukkal ma már mind a demokratikus kormányzat, mind pedig a katonai és polgári hatóságok elismerését kiérdemelték, alább néhány sorban szeretném vázolni egy tüzészszerész-csoport szervezetét, feladatát és alkalmazási módját, kiegészítve az országos löszterhatástalanítással és aknafelszedéssel kapcsolatos gyakorlati tapasztalataimmal.

Egy tüzészszerész-csoport általában 5—6 fős járőrökre beosztva dolgozik, amennyire ezt a rendelkezésre álló létszám megengedi. A tüzészszerész-járőr összetétele akkor a legtokéletesebb, ha abban 2—3 fő utász (árkász) képzettségű és aknafelszedésben, illetve hatástalanításban is jártas, továbbá 2—3 fő tüzérségi löszter hatástalanításban jártas tüz-

szerezés foglal helyet. A tűzszerezés-csoport feladata: járőreinek célszerű és egymástól függetlenül történő alkalmazásával az ország egyes területein összegyűjtött lőszer és egyéb robbanóanyag hatástalanítása, továbbá a még szétszórtan lévő akna és lőszer összegyűjtése, telepített aknák felszedése és hatálytalanítása. Alkalmazásuk az önálló aknakutató századparancsnokságok irányításával történik oly módon, hogy az egész ország területén működő két önálló aknakutató század közül az 1. századé Nagy-Budapest és a Tiszántúl területét, a 2. századé pedig a Dunántúl területét öleli fel. A tűzszerezés-csoportok kézbentartása végett azokat együtt és egyidőben csak egy nagyobb területszakaszon foglalkoztatják és csak amikor a kijelölt területen teljesen végeztek, akkor viszik őket más veszélyes területre. A tűzszerezés-csoportok járőreikkel a kijelölt területen a telepített aknákat vagy felszedés, vagy felrobbantás útján semmisítik meg. A szétszórtan lévő lőszer feltalálási helyén kisebb csoportokba összegyűjtik és a helyszínen robbantással hatástalanítják. Előfordul, hogy a lőszer olyan helyen van tárolva, hogy a robbantás a lakosság, vagy épületek, fémek stb. veszélyeztetése nélkül nem lehetséges. Ebben az esetben a megsemmisítésre kerülő lőszer arra alkalmas helyre szállítják és a robbantást ott hajtják végre.

A tűzszerezés-osztagok részére szükséges segédmunkaerőket és a robbantásra kerülő lőszerből kitermelt fémhulladék stb. szállításához fogatokat az érintett községi előjáróságok útján a beszállásolási törvény alapján biztosítottak. Erre nézve a Belügyminiszter úr 228.663/1946. IV—12. B. M. sz. rendeletével intézkedett. Közmunka keretén belül kell biztosítani a robbantás helyéül szükséges gödrök kiásását és a keletkezett tölcsepek betemetését is. Ugyancsak a polgári hatóságok útján kell gondoskodni a tűzszerezészek élelmezéséről és elhelyezéséről is.

A tűzszerezés-járőrök a végzett munkáról naplót és vázlatot is vezetnek, amelyet illetékes helyre esetenként felterjesztenek. A tűzszerezészek munkájának egységes irányítását a műszaki vezetési törzs végzi, amely az országos lőszerhatástalanítási munkálatokat minden eszközzel támogatja és szorgalmazza. Az aknakutatókat és tűzszerezészeket magyar és orosznyelvű igazolvánnyal látják el s az ellenőrző katonai parancsnokoknak elsőrendű feladata, hogy a tűzszerezés-járőrök és a polgári hatóságok között az együttműködést biztosítsák.

Az országnak az elhagyott robbanóanyagoktól és lőszerektől való mielőbbi teljes megtisztítása közérdek. Erre utal a magyar köztársaság kormányának a hadműveletek során elfagyott robbanóanyagok bejelentése, összegyűjtése és megsemmisítése tárgyában kiadott 10.880/1946. M. E. sz. rendelete, amely határidőhöz kötött szigorú bejelentési kötelezettséget ró mindazon természetes és jogi személyekre, akiknek tulajdonában, vagy birtokában, illetve a rendelkezése vagy kezelése alatt álló ingatlanon a hadműveletek során elhagyott lőszer van. Ez a rendelet a honvédség szakértői (tűzszerezészek) részére széleskörű felhatalmazást biztosít. Elrendeli, hogy a tűzszerezészek elszállásolásáról és ellátásáról a község (város) saját költségén köteles gondoskodni. A községi előjáróság (polgármester) tartozik továbbá a községre (városra) háruló munkálatok elvégzésénél szükséges segédmunkaerők és járóművek ki-

rendeléséről is intézkedni. A munkálatok elvégzéséhez kirendelt segédmunkaerők és járóművek vezetői a tűzszerészek rendelkezéseinek eleget tenni tartoznak. A tűzszerész a munkálatok elvégzésének céljából bárkinek ingatlanára beléphet, javaslatára a szükséges rendészeti intézkedéseket, az illetékes rendőrhatalóság fogantatosítja. A rendelet végül is szigorú szankciókat helyez kilátásba mindazokkal szemben, akik a rendeletben megállapított bejelentési köteleességet megszegik, a községi előjáróság (polgármester) kirendelésének, illetve a tűzszerész (honvédségi szakértő) utasításának nem tesznek eleget, avagy a hatóság által elrendelt rendészeti intézkedéseket megszegik.

A tűzszerészek veszélyességi pótdíj címén — szabályszerű illetményeiken felül — napi 20, illetve napi 10 forint külön pótilletményben részesülnek. A tűzszerészeknek ez a legfájóbb sebe, mert há figyelembe vesszük azt, hogy szerencsétlenség esetén a tűzszerészeknek semmiféle kártérítési igényjogosultságuk nincs és jövőjük sem katonai, sem pedig polgári vonalon nincs biztosítva, jogosan utálhatnak arra, hogy a részükre megállapított veszélyességi pótdíj egyáltalában nem áll arányban azzal az életveszéllyel, amellyel nap-nap mellett szembenéznek. Bajtársaink közül 1 éven belül 73-an haltak hősi halált hivatásuk teljesítése közben, nyomorgó családot hagyva maguk után és keresetük igen gyakran még a temetési költségeket sem fedezte. A tűzszerész-csoportok azonban ennek ellenére igen lelkiismertés és igen komoly munkát végeztek. Az inflációs korszak idején úgyszólván ingyen, fillérekért végezték munkájukat és később is — szemelőtt tartva a fiatal magyar demokrácia erőfeszítéseit és nehéz gazdasági helyzetét — zokszó nélkül állottak be az újjáépítés dolgozóinak sorába. A tűzszerészek bizalommal várják jogállásuk tisztázását és sorsuk jobbrafordulását, mert a demokratikus kormányzat ismételtén tanujelét adta annak, hogy az újjáépítés dolgozóinak sorsát szíven viseli. Hiszük ezt annál is inkább, mert a közelmúltban Székesfehérvárott hősi halált halt 10 tűzszerész önfeláldozása kimagasló példája annak, hogy az újjászervezett magyar honvédség már nem a régi, fasiszta rend katonáit, hanem egy új, demokratikus életszemlélet bátor, dolgozó harcosait küldi a demokratikus Magyarország újjáépítőinek és védelmezőinek élvonalába.

Katter János